

कीर्तिपुर, ग्रामथान र महाबु : दलहरुको लागि शक्ति परिक्षण र परीक्षा !

काठमाडौं । स्थानीय तहमा रिक्त रहेका ४२ पद मध्ये १ सिटमा नेकपा माओवादीबाट वडाअध्यक्षमा उम्मेदवारी दिएका एकजनालाई निर्वाचन आयोगले निर्विरोध निर्वाचित भएको घोषणा गरिसकेको छ भने ४१ सिटको लागि मंसिर १६ गते उपनिर्वाचन हुन लागेको हो ।

२०७९ मा स्थानीय निर्वाचन भएको साढे २ वर्ष अर्थात् ठ्याक्कै आधा कार्यकाल सकिएपछि दलहरू पुनः शक्ति परीक्षणमा लागेका छन् । अहिले हुन लागेको उपनिर्वाचनका ४१ पदमध्ये धेरैजसोको ध्यान कीर्तिपुर नगरपालिकाको प्रमुख, मोरङको ग्रामथान गाउँपालिका र दैलेखको महाबु गाउँपालिकाको अध्यक्ष पदमा निर्वाचनमा केन्द्रित रहेको देखिएको छ । यी स्थानको निर्वाचनमा राजनीतिक दलहरूको शक्ति प्रदर्शन हुने आकलन गरिएको छ ।

यी तीनै पालिकामा ठूला दलहरूले तालमेल नगरी आफ्नो हिसाबले चुनाव लडेका थिए । अघिल्लोपटक यी तीनवटै पालिका प्रमुख नेपाली कांग्रेसले जितेको थियो । एकै चुनाव लड्दा पनि कांग्रेसले तीनवटै पालिकाको प्रमुख र अध्यक्षमा जीत हात पारेको थियो ।

संयोगले तीनै पालिकाको

निकटतम प्रतिद्वन्द्वी नेकपा एमाले थियो । कीर्तिपुर र ग्रामथानमा माओवादी केन्द्रका उम्मेदवार तेस्रो स्थानमा आएका थिए । महाबुमा भने नेकपा एकीकृत समाजवादीका उम्मेदवार तेस्रो भएका थिए ।

केन्द्र र प्रदेशको सत्तामा सँगै रहे पनि कांग्रेस र एमालेले तीनवटै पालिका प्रमुखमा प्रतिस्पर्धा गर्ने गरी उम्मेदवार अगाडि सारेका छन् । पूर्वी रुकुमको पृथा उत्तरगंगा गाउँपालिकाको उपाध्यक्षमा भने एमाले उम्मेदवार कांग्रेसको रूख

चिह्नबाट चुनाव लड्दैछन् । माओवादीको प्रभाव रहेकाले यहाँ कांग्रेसले उम्मेदवारी नदिए आफ्नो चुनाव चिह्नबाट एमालेलाई समर्थन गरेको हो । तर, यो बाहेक निर्वाचन हुने अन्य पदमा कांग्रेस र एमालेका आफ्ना उम्मेदवार मैदानमा छन् । सत्तामा सँगै भए पनि चुनावी प्रतिस्पर्धा गरेर जाने दुवै दलको भनाइ छ ।

त्यस्तै उपत्यकामा रहेको र राजनीतिक दृष्टिकोणले पनि दलहरूको प्रतिष्ठासँग जाडिएको क्षेत्र रहेको कीर्तिपुर

नगरपालिकामा २०७९ सालमा नेपाली कांग्रेसका राजकुमार नकर्मिले कीर्तिपुरमा ९०४३ मत प्राप्त गरेर नगरप्रमुख बनेका थिए । उनले ३५३६ मतले एमाले उम्मेदवार केशरल्ल बज्राचार्यलाई पछाडि पारेका थिए । बज्राचार्यको ५५०७ मत आएको थियो । माओवादी केन्द्रका शिवशरण महर्जनले ४०९० मत ल्याएका थिए । नेकपा एकीकृत समाजवादीका वटुकृष्ण थापाको ११५३ मत आएको थियो । कीर्तिपुर नगरपालिका समेत रहेको काठमाडौं- १० बाट २०६४ सालमा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल प्रचण्ड निर्वाचित भएका थिए । त्यसपछि भएका सबै २०७०, २०७४ र २०७९ मा यो क्षेत्रबाट नेपाली कांग्रेसका राजेन्द्रकुमार केसी प्रतिनिधिसभामा निर्वाचित हुँदै आएका छन् ।

प्रमुख नकर्मिको निधनपछि कीर्तिपुर नगरपालिकामा हुने उपनिर्वाचनमा प्रमुख दलहरू फेरि एकलाएकै चुनावी प्रतिस्पर्धा उत्रिदैछन् । अर्थात् कांग्रेस, एमाले, माओवादीसहितका दलका ९ र स्वतन्त्रतर्फ ११ उम्मेदवारबीच प्रतिस्पर्धा हुँदैछ । नेकपा एकीकृत समाजवादीले माओवादी उम्मेदवारलाई समर्थन गर्ने भनिए पनि अझै उम्मेदवारी फिर्ता लिएको छैन ।

अघिल्लोपटक प्रमुख दलबीच प्रतिस्पर्धा भएको थियो । यसपटक नयाँका रूपमा राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टी र काठमाडौं महानगरपालिका मेयर बालेन साहका घोषित उम्मेदवार बाँकी पेज ७ मा

नेवार संस्कृतिमा देखिएको तिथि मिति विवाद समाधान गर्ने अभियान शुरु

काठमाडौं - नेवा: देय् दबू स्विनिग: विशेष प्रदेशको संयोजनमा र नेवा: देय् दबू मध्यपुर थिमी नगर समितिको आयोजनामा गत मंसिर ७ गते शुक्रवार मध्यपुर थिमिको लायक क्षेत्रमा तिथि विवादको बारेमा कार्यक्रमको शुभारम्भ गरेको छ । नेवा: (नेवार) समाजमा तिथि मिति विवादको कारणले नेवा: संस्कृति मनाउने सवालमा धेरै नै नेवार समुदाय अलमलमा परेकाले अग्रज दिग्गज विद्वानहरूसँगको संवादबाट निश्चित तिथि मिति तोकेर चाडपर्व मनाउन सहज वातावरण मिलाउने अभियान शुरु गर्ने भएका छन् । विशेष गरि 'स्वन्ति नख:' (तिहार), 'मोहनी नख:' (दर्श) लगायतका संस्कृति मनाउने क्रममा तिथिको विवाले गर्दा नेवा: समुदाय नै एकता नभएको हो कि भनी विभिन्न प्रश्नहरू उठाउने गरेका छन् । त्यति मात्रै हैन तिथि विवादका कारण ललितपुर, भक्तपुर र काठमाण्डौका नेवा:हरू बीच नै विवाद हुने र सामाजिक सञ्जालमा र संचार माध्यममा

बाँकी पेज ७ मा

निर्माण व्यवसायीहरु कामका लागि होइन, ठेक्का पार्न टेण्डर भर्छन्

काठमाडौं । नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी एमालेका महासचिव शंकर पोखरेलले निर्माण व्यवसायीहरूले काम गर्नका लागि नभई ठेक्का पार्नका लागि टेण्डर गर्ने गरेको आरोप लगाएका छन् । नेपाल निर्माण उद्योग परिषद् कार्यालयको सोमबार राजधानीमा उदघाटन गर्दै उनले त्यहीबाट गुणस्तरहिन कामको सुरुवात हुने गरेको दावी गरे । कार्यक्रमका प्रमुख अतिथि एमाले महासचिव पोखरेलले काम गर्न नसकिने भएपनि न्यून दरमा टेण्डर गर्ने र त्यही टेण्डर त्यही कम दर भरेकालाई पार्ने बताए । टेण्डर परेपछि काम गर्नुपर्ने बाध्यता हुने र त्यसैका लागि न्यून दरमै कमसल काम गरी कर्मचारीहरूसँगै पैसाका लागि सेटिंग गर्नुपर्ने आवश्यकता बाँकी पेज ७ मा

बाँकी पेज ७ मा

मध्यपुर थिमिमा सुविधा सम्पन्न अस्पताल भवनको शिलान्यास सम्पन्न

भक्तपुर । मध्यपुर थिमी नगरपालिकाबाट सञ्चालनमा रहेको नेपाल कोरिया मैत्री नगरपालिका अस्पतालले सुविधा सम्पन्न नयाँ भवन निर्माण गर्न लागेको छ । नयाँ भवन अस्पताल परिसरमै निर्माणको लागि आयोजित एक कार्यक्रमकाबीच उपप्रधान एवं शहरी विकास मन्त्री प्रकाशमान सिंहले शिलान्यास गरेको छ । सो अवसरमा उपप्रधान मन्त्री सिंहले रोग लागिसकेपछि थप मानसिक पिडा हुने भएकाले राग लान नदिन सबै सचेत र सजग हुनुपर्ने बताउँदै अस्पतालमा सञ्चालन हुने सेवाबाट नेपाल र कोरियाबीचको मैत्री सम्बन्धलाई अझ अगाडि बढाउने र आमनागरिकले पनि सहज रूपमा

स्वास्थ्य सेवा उपभोग गर्न सक्ने विश्वास व्यक्त गरे ।

भक्तपुर क्षेत्र नं. २ का प्रतिनिधि सभा सदस्य दुर्लभ थापाले अस्पतालको स्तरोन्नतीले भक्तपुर जिल्ला मात्र नभई छिमेकी जिल्लाका नागरिकले समेत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने विश्वास व्यक्त गरे । उनले स्वास्थ्य केन्द्रको रूपमा स्थापना भएको संस्था आजको अवस्थामा बिस्तार गर्न योगदान दिने पूर्व जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूलाई पनि विर्सन नहुने धारणा व्यक्त गरे ।

नेपालका लागि दक्षिण कोरियाका राजदूत ताईयोङ्ग पार्कले नेपाल कोरिया मैत्री नगरपालिका अस्पताल नेपाल र कोरिया सरकारको मित्रताको प्रतिक रहेको

बताउँदै कोरियाली सरकार सदैव नेपाल र नेपालीको साथमा रहेको बताउँदै अस्पतालको स्तर बृद्धिमा सधैं सहयोग गरी रहने प्रतिवद्धता जनाए ।

कोइकाका नेपालस्थित कन्ट्री डाईरेक्टर मुहेन कोइले नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रको विकास र बिस्तारको लागि नेपाल कोरिया मैत्री नगरपालिका अस्पतालमार्फत सहयोग गर्न पाउँदा कोरियाली सरकार खुसी रहेको बताए । त्यस्तै मध्यपुर थिमी नगरपालिकाका प्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठले नगरवासीलाई सहज रूपमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन नयाँ भवन निर्माण गर्न लागेको जानकारी दिँदै "क्युङ्ग हि नेपाल स्वास्थ्य केन्द्रका रूपमा सन् १९९९ मा स्वास्थ्य सेवा प्रदायकको रूपमा थिमिमा प्रवेश भई क्रमशः कोरिया नेपाल मैत्री अस्पताल हुँदै वि. सं. २०७५ सालबाट नेपाल कोरिया मैत्री नगरपालिका अस्पतालको रूपमा नगरवासीहरूलाई सहज र सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्दै आइरहेको बताए । अस्पताललाई

बाँकी पेज ७ मा

प्राकृतिक प्रकोपमा ज्यान गुमाउने अधिकांश आदिवासी जनजाति

कुम्भराज राई

काठमाडौं काभ्रेपलाञ्चोकको भुम्लु गाउँपालिका-८ स्थित सिन्दुरेचौर हुँदै मध्यपहाडी लोकमार्ग निर्माणाधीन छ । दुई वर्षअघि लोकमार्गको ट्याक खन्दादेखि सिन्दुरेचौरको माभीबस्ती जोखिममा परेको थियो । गत असोज ११ र १२ गतेको वर्षासँगै राजमार्गमाथिबाट भरेको पहिरोले सो बस्ती बगायो ।

पहिरोले जितबहादुर र रामबहादुर माभीको दुई घरको नाम निशाना रहेन । रामबहादुरको ५१ वर्षीया आमा बाटुली माभीले घटनास्थलमै ज्यान गुमाइन् । गम्भीर घाइते अवस्थामा चारजनालाई स्थानीय र सेनाले उद्धार गरी उपचारका लागि अस्पताल पुर्याए । बाटुलीको परिवार अति विपन्न तथा सिमान्तकृत समुदायको परिवार हो । उक्त

परिवारले मजदुरी गरेर जिविका चलाउँदै आएका थिए । उनीहरू माछा मार्ने पुख्र्यौली पेशाबाट समेत विस्थापित भइसकेका छन् । स्थानीय सरकारले खोलाबाट हुड्का, गिट्टी, बालुवा फिक्ने ठेक्का लगाउन थालेपछि माछा मार्ने स्थल अभाव हुँदा परम्परागत पेशा छाडेर मजदुरी गर्दै आएको सोही वडाका वडा अध्यक्ष मोतीलाल तामाङले बताउनुभयो ।

"उनीहरूसँग भएको जग्गा जमिनले चार महिना पनि खान पुग्दैन", अध्यक्ष तामाङले भन्नुभयो, "परम्परागत पेशा लोप भएपछि जहाँ जे काम पायो, त्यही गर्दै आएका उनीहरूलाई मध्यपहाडी लोकमार्गकै कारण सुरु भएको पहिरोले विस्थापित बनायो र एकजनाको ज्यान पनि लग्यो ।"

काभ्रेपलाञ्चोककै रोशी गाउँपालिकाले गत असोजको

बाढी पहिरोमा सबैभन्दा बढी मानवीय क्षति व्यहोरेको छ । जम्मा १४ जनाको ज्यान गएकोमा वडा नं ४ मै एकै परिवारको पाँच जनाले ज्यान गुमाए । बस्तीमाथीबाट आएको हिस्कोले धेरै बगाएपछि चन्द्रबहादुर तामाङ र उहाँकी श्रीमति कान्छीमाया, छोरा डिल्लीबहादुर, नाति सफल र नातिनी बुद्धिमायाको एकै चिहान भयो ।

भिरालो जमिनमा बसोबास गरेका उनीहरूको खेती गर्ने जग्गा जमिन थोरै थियो । सोही वडाका अध्यक्ष तेजबहादुर मगरका अनुसार उनीहरू पुस्तौंदेखि मजदुरी गरेर साँझ बिहानको छाक टार्ने परिवार हुन् । विसं २०२८ सालमा पनि पहिरोजोर्दा जोगिएका चन्द्रबहादुरको परिवार यसपालीको पहिरोबाट भने

बाँकी पेज ७ मा

सडक अतिक्रमणले नेवार जातिको सांस्कृतिक मुटुमै प्रहार

जाणेश राई बाडेगाउँको लाछी टोलस्थित लिच्छविकालीन कालभैरवको मन्दिर छेउमा वृद्धवृद्धाका दिवा आश्रम छ । त्यही आश्रममा ९४ वर्षीय जेष्ठ नागरिक पशुपति महर्जनलगायत समवयीहरूको दिन बित्ने गर्छ । आजका जेष्ठ नागरिक उनै पशुपति महर्जन आफ्नो जमानामा यही ठाउँको जनप्रतिनिधि हुनुहुन्थ्यो । उहाँ २०२३ सालदेखि २०३३ सालसम्म बाडेगाउँ गाउँ पञ्चायतको प्रधानपञ्च हुनुहुन्थ्यो । उहिले यही वृद्धाश्रममा गाउँ पञ्चायतको कार्यालय थियो । अहिले बिहान मठमन्दिर धाउने र दिवा आश्रममा बसेर समवयीसँग अतीतका पलहरू कोट्याएर समय कटाउने गर्नुहुन्छ, यहाँका जेष्ठ नागरिकहरू ।

नेपालभाषामा ‘लाछी’ भन्नाले सार्वजनिक खुल्ला ठाउँ, पाटी रहेको, जात्रामा सामुहिक भोज खाने ठाउँ, नाच प्रदर्शन गर्ने ठाउँ, धान, गहुँ सुकाउँने ठाउँ भन्ने बुझिन्छ । बाडेगाउँको लाछी टोलमा ऐतिहासिक षडक्षरी लोकेश्वर मन्दिर, कालभैरवको मन्दिर, पोखरी, ढुङ्गेधारा, पाटी, इनार आदि छन् ।

यही लाछी टोलको लोकेश्वर मन्दिर र कालभैरव मन्दिरको विचवाट सातदोबाटा-गोदावरी सडक लमतन्न तन्किएको छ । सडकमा हरपल अनेक खाले सवारी साधनहरू गुडिरहन्छन् । जब ठूला आकारका साफ्ना बस दुईतिरबाट यो ठाउँ आइपुग्छन्, तब सडक जाम हुन्छ । किनकि सडक साँघुरो छ । एउटा साफ्ना बस अघि बढ्न अर्को साफ्ना बस केही पछाडि सर्नुपर्छ । हरेक दिन छिन्नछिन्नमा यो ठाउँमा सवारीसाधनहरू जाम हुन्छ ।

अनि त्यतिखेर पशुपति महर्जनलगायत जेष्ठ नागरिकहरू निस्केर रमिता हेर्ने गर्नुहुन्छ । अनि चियाउनु हुन्छ । कुनै गाडीले कालभैरवको मन्दिरमा ठक्कर देला कि अथवा पारितर्फ षडक्षरी लोकेश्वर बुद्ध मन्दिरमा ठक्काए कि ? भनेर चियोचर्चा गर्ने गर्नुहुन्छ । कयौँ पटक गाडी धसिएर मन्दिर छियाछिया जीर्ण बनेका छन् ।

यो दैनिकी ललितपुरको गोदावरी नगरपालिका वडा नं.१४ बाडेगाउँ लाछी टोल र यहाँका वासिन्दाहरूको हो । बस्तीमाफ्रमा साँघुरो बाटोलाई मूल सडक विस्तार भएपछि यहाँका वासिन्दा अष्टयारोमा परेका छन् । परम्परागत घरहरू आँगनविहीन अतिक्रमणमा परेको वर्षौं भएको छ । जनप्रतिनिधिहरूले स्थानीयलाई सोध्दै नसोधी सडक विस्तार गर्न डोजर चलाएपछि, पटक-पटक भडप भएको थियो । त्यसरी सरकारबाट बलमिच्याई भएपछि, हरिसिद्धि-गोदावरी सडक विस्तार पीडित संघर्ष समिति गठन गरेर न्यायका निम्ति लड्न थालेको दशक बितिसकेको छ । संघर्ष समिति सर्वोच्च अदालतको ढोका ढकढकाउँदै गुहार्न पुग्यो । अन्ततः सर्वोच्चले अन्तरिम आदेश जारी भएपछि, तत्कालका निम्ति मिल्‍यो तर समस्याहरू ज्यूँकात्युँ छन् । सडकसँगै पूर्वतर्फ खुला ठाउँ छ । त्यसको पछाडि सामुदायिक गुठी घर छ । आँगनमा सडकले मिचेको लोकेश्वर बुद्धको मन्दिर छ । मन्दिरसँगै बिहार छ । आँगनको आर्य श्री प्रज्ञापारमिता नाम संगिती ज्ञानमाला भजन मण्डल छ । यो भजनमण्डलको घर र चैत्य पोखरी (द्यः पुखु)माथि निर्माण गरिएको छ । यी मन्दिर, चैत्य, बिहार, इनार, पोखरी, ढुङ्गेधारा वरिपरि शिलालेखहरू भेटिन्छन् भने कतिपय हराइसकेको छन् । ठाउँको अभावमा ऐतिहासिक पवित्र पोखरीलाई छोपेर संरचना

निर्माण गरिएको छ । त्यसमुनि अहिले पनि पानी पोखरी छ भनेर भन्नु कसैले थाहा पान सक्दैन ।

सडक ज्यादै साँघुरो छ । यो टोल सडक छेउमा हेर्दा थोत्रा घरहरू उभिएका देखिन्छ । सडक दायौँ-बायाँ सत्तल पाटीहरू देखिन्छन् । उहिलेदेखि यो टोलमा खट जात्रा संचालन हुनेगरी फराकिलो बाटा राखिएका छन् । १६ जनाले बोक्न सक्ने खटलाई टोल-टोलमा घुमाउने परम्परा आजपर्यन्त कायम छ । आज पनि भित्री टोल-टोलको बाटो सडक जतिकै फराकिलो रहेका छन्, जहाँ ढुङ्गा बिछ्याइएका छन् ।

काठमाडौँ उपत्यकाको सबैभन्दा मनोरम पर्यावरणीय थलो गोदावरीमा अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलन केन्द्र रहेको छ । त्यसैले पनि हरेक किसिमका ठूला सम्मेलन यहीं आयोजना हुने गरेका छन् । चक्रपथको सातदोबाटोबाट हरि सिद्धि, ठैब, बाडेगाउँ हुँदै गोदावरी पुग्ने जो कोही सडक साँघुरो भएर यातायात अवरुद्ध हुँदा कार्यक्रम स्थल पुन ढिलो हुने गर्छ । अनि स्थानीयवासीलाई ‘विकासको विरोधी’ अर्थात् सडक मापदण्डलाई नटेर्ने समुदायको संज्ञा दिने गर्दछन् ।

‘हामी विकासको विरोधी होइनौँ,’ संघर्ष समितिका सदस्य सुरेश बज्रचार्य भन्नुहुन्छ, ‘लिच्छविकालदेखि बसोबास गर्दै आएका आदिवासी नेवार जातिको परम्परागत सांस्कृतिक थलो र बस्तीलाई जवरजस्त मास्न पाइन्नौँ । सडक सबैको लागि हो भन्ने हामीलाई थाहा छ । तर नेवार जातिको बस्तीमाफ्र अफ्र मुटुमै रहेको लाछी टोललाई संकटमा पार्ने गरी सडक विस्तार गर्न डोजर चलाउनु न्यायको विषय होइन । हाम्रो मुटुमै प्रहार गरेरजस्तो भएको छ । यो ऐतिहासिक मूल बस्तीलाई छलेर सडक बनाउन वैकल्पिक ठाउँ प्रशस्त छन् । हामीलाई विकास विरोधी ठान्नु अन्याय हुनेछ ।’

स्थानीयवासीहरू सडक छेउका परम्परागत घरहरूमा बस्ने वातावरण नभएपछि अन्यत्र बसोबास गर्न थालेका छन् । स्थानीयवासीको अडान छ- लिच्छविकालीन ऐतिहासिक षडक्षरी लोकेश्वर मन्दिर (बुद्ध मन्दिर) र कालभैरवको मन्दिरलाई जहाँको तहीं रहनु पर्छ । सडक आसपासका घरहरूको क्षतिपूर्ति र जग्गाको मुआब्जा पाएमा सडक दुईवटा गाडी ओह्ररदोहर गर्नसक्ने गरी सडक संरचनाका निम्ति छोड्न चाहन्छ । तर त्यसनिम्ति तीन तहका सरकारका निकायले स्थानीयसँग दोहोरो छलफल हुनुपर्छ । सडक पीडित सरकारबाट घरको क्षतिपूर्ति र जग्गाको मुआब्जा पाउने आशा सबैले राखेका छन् । त्यसैगरी सडक छेउका कतिपय पाटीपौवाहरू भत्किन थालेका छन् । कतिपय घरहरू जीर्ण बनेका छन् ।

सर्वोच्चको अन्तरिम आदेशपछि सरकार मौन

सर्वोच्च अदालतले ललितपुरको हरिसिद्धि-गोदावरी सडक विस्तार पीडित संघर्ष समितिका अध्यक्ष जोगबहादुर महर्जनलगायतले दिएको निवेदनको सुनवाईपछि अन्तरिम आदेश जारी गरेको थियो । सर्वोच्च अदालतका तत्कालीन न्यायाधीश विश्वम्भरप्रसाद श्रेष्ठको एकल इजलासले २०७३ चैत १७ गते जारी गरेको अन्तरिम आदेशको व्यहोरा यस्तो छ ।

‘अन्तरिम आदेश माग सम्बन्धमा विचार गर्दा निवेदकहरूको घर बसोबास रहेकोमा घर भत्काई बाटो निर्माण गर्दा कानूनले तोकेको प्रक्रिया अवलम्बन गर्नुपर्ने हुन्छ । यस्तै विषय

समावेश भएको सानु श्रेष्ठ विरुद्ध नेपाल सरकार भएको रिट नं.०७२-४०-०६०४ मुद्दा पूर्ण इजलासमा सुनुवाईको लागि पेस भइरहेको देखिन्छ । समान कानूनी प्रश्न समावेश भएको विषय हुँदा सो पूर्ण इजसालबाट टुङ्गो नलागेसम्म निवेदकको जग्गामा रहेको घर भत्काउने, तोडफोड गर्ने, क्षति पुऱ्याउने कानूनी प्रक्रिया नपुऱ्याई सडक विस्तार गर्ने कार्य नगर्नु नगराउनु भनी सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१ बमोजिम अन्तरिम आदेश जारी गरिदिएको छ । यो आदेशको जानकारी प्रत्यर्थीहरूलाई दिनु ।’

उक्त अन्तरिम आदेश जारी भएपछि सरकारको तर्फबाट डोजर आतंक बन्द भएको ८ वर्ष भयो । तर पीडितहरूले त्यसयता सरकारको पक्षबाट न्याय पाउन सकेका छैनन् । नत लिच्छविकालीन सम्पदालाई परम्पराअनुसार संरक्षण संवर्द्धन गर्न सकेका छन् । सडकमा ठूला, साना सबैखाले यातायातका साधन गुडिरहेकै छन् ।

‘वास्तवमा यो सडक टोलको बाटो थियो, हाम्रा पुर्खाहरूले जात्रा चलाउन र रथ घुमाउन बनाइएका बाटोलाई सडक बनाएपछि बाडेगाउँका हामी नेवारहरू सांस्कृतिक अतिक्रमण परेका छौँ,’ संघर्ष समितिका अध्यक्ष जोगबहादुर महर्जन भन्नुहुन्छ, ‘सुरुमा घरको रछ्यान मिच्यो, त्यसपछि पेटी मिच्यो अहिले आएर आधा घर नै भत्काउन लागेपछि हामी संघर्षमा उत्रिनु परेको हो । हामी हुँदैन भन्ने पक्षमा छैनौँ । घरको क्षतिपूर्ति, जग्गाको मुआब्जा दिएमा छाड्न सक्छौँ । तर हाम्रो घरजग्गाको समस्याभन्दा पनि ऐतिहासिक सांस्कृतिक सम्पदाहरू मासिने गम्भीर खतरा छ । हाम्रा पुर्खाले निर्माण गरेका सम्पदा हाम्रो पहिचान हो । यसको संरक्षण हुनुपर्छ भन्ने हाम्रो मुख्य चासो हो ।’

सर्वोच्चको आदेशपछि कुनै निकायले समस्याको निकास पहिल्याएका छैनन् । मुआब्जा, क्षतिपूर्ति अथवा वैकल्पिक सडक मार्गको कुनै व्यवस्था नहुँदा पीडितहरूको पीडा भन्ने उकुस पल्टिएका छ । स्थानीय आफैँ थाकेर आफ्नो जग्गा छाड्नु र सडक विस्तार गर्न सजिलो हुने सरकार पक्षको मानसिकता देखिन्छ । तर जसले सडक छाडेका छैनन्, उनीहरूका साथमा घरजग्गाको धनीपूर्जा कायमै छ ।

बाडेगाउँ संघर्ष समितिको तर्फबाट कानुनी पक्ष हेर्नुभएका अधिवक्ता शंकर लिम्बू सरकारले सर्वोच्चको आदेशअनुसार काम गर्नुपर्ने बताउनु हुन्छ । ‘सरकार पक्षले हामीले यो सडक विस्तार परियोजना साविक कुनै पनि सम्पदाहरू नभत्काउने र प्राविधिक रूपमा बाटो नबढाउने बाटो जति छ त्यतिमै पिच गर्ने र अरु थप नगर्ने भनेर सर्वोच्च अदालतमा निवेदन हाल्नु भयो,’ उहाँले भन्नुभयो, ‘नेपाल सरकार मन्त्री परिषद्बाट त्यो निर्णय गरिसकेपछि त्यही आधारमा मुद्दाको रिटमा त्यही बोलिएको कुरा हो । सरकारले त्यहाँको यथास्थितिमा राम्रोसँग पिच गर्नुपर्छ । लापरवाही भइरहेको छ । त्यहाँको सम्पदाहरूलाई संरक्षण गर्नुपर्‍यो । कसैको घर भत्काउनु भएन ।’

गोदावरीमा शासकको आँखा अहिले विद्यमान सडक उहिलेकै संरचना हो । पहिले कच्चीबाटो थियो । तत्कालीन प्रधानपञ्च पशुपति महर्जनका अनुसार २०३० सालमा बाटो सुधार भएर पिच भएको थियो । त्यसअघिसम्म सामान्य आउजाउमात्र हुन्थ्यो ।

फुलचोकी पहाडमुनि गोदावरी क्षेत्रमा सेन्ट जेभियर्स स्कुललगायत सरकारमातहतका मत्स्य पालन, बोटानी, कृषि, पर्यावरणलगायतका अध्ययन, अनुसन्धान केन्द्र स्थापना तथा विस्तार गरिए । त्यसरी तत्कालीन राजा परिवार तथा सरकारको चासो गोदावरी क्षेत्रमा बढेसँगै बाडेगाउँका आदिवासीहरूको सांस्कृतिक थलोमाथि अतिक्रमण बढ्न थालेको थियो । प्रजातन्त्र, लोकतान्त्रिक गणतन्त्र कालमा पनि शासक वर्गले ऐतिहासिक सांस्कृतिक सम्पदाप्रति बेवास्ता गर्दै आएका छन् ।

क्रमशः अर्को अंकमा

ओलीलाई चीनँ गग राष्ट्र र जनहितका कुरा गर्न आग्रह

काठमाडौँ । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका महासचिव विप्लव सी र प्रवक्ता प्रकाण्ड सीले नेकपा (एमाले) अध्यक्ष तथा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीलाई चीनसँग राष्ट्र र जनहितका कुरा गर्दा आउने अवरोध र बिरोधसंग नडराउन आग्रह गरेका छन् ।

नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका महासचिव विप्लव सी , प्रवक्ता प्रकाण्ड सी र नेकपा (एमाले) अध्यक्ष तथा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीबीच मंगलबार बिहान प्रधानमन्त्री निवास बालुवाटारमा भएको भेटवार्तामा प्रधानमन्त्री ओलीलाई उनीहरूले सो आग्रह गरेका हुन् । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका केन्द्रिय सल्लाहकार राजेन्द्र सीका अनुसार उक्त भेटवार्तामा नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीका महासचिव विप्लव सी र प्रवक्ता प्रकाण्ड सीले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीको आसन्न चीन भ्रमणको सफलताको शुभकामना दिएका थिए । उनीहरूले प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीलाई चीन भ्रमणको क्रममा देश र जनहितको विषयमा चीन सरकारसंग सहमति गर्न सुझाव दिदै राष्ट्र र जनहितका कुरा गर्दा आउने अवरोध र बिरोधसंग नडराउनसमेत आग्रह गरेका थिए ।

यसैगरी, उक्त भेटवार्तामा महासचिव विप्लव सी र प्रवक्ता प्रकाण्ड सीले देशको स्थिति जटिल र अराजकता मौलाउन खोजेको भन्दै त्यसको समाधान नयाँ ढङ्गले खोज्नु पर्ने विषय औल्याएका थिए।

यसैगरी, उक्त भेटवार्तामा महासचिव विप्लव सी,प्रवक्ता प्रकाण्ड सी र प्रधानमन्त्री ओलीबीच भएको उक्त भेटवार्तामा तीन बुँदे सहमति कार्यान्वयनलगायत समसामयिक राजनीतिक विषयमा छलफल भएको बताइएको छ।

उक्त भेटवार्तामा महासचिव विप्लव सी र प्रवक्ता प्रकाण्ड सीले तीन बुँदे सहमति कार्यान्वयनमा ढिलाई नगर्न र तीन बुँदे सहमति विपरित पछिल्लो समय गिरफ्तार परेका नेकपाका कार्यकर्तालाई तत्काल रिहा गर्न आग्रह समेत गरेका थिए ।

यसैगरी, उक्त भेटवार्तामा प्रधानमन्त्री केपी शर्मा ओलीले तीन बुँदे सहमति कार्यान्वयनमा सरकार दृढ भएको बताउदै छिटै टुङ्गोमा पुर्‍याउने बताएका थिए । उनले चीन भ्रमण सकेर फर्केपछि यस विषयमा थप छलफल गर्ने समेत बताएका थिए।

यसैगरी, उक्त भेटवार्तामा दुई पार्टीबीचको छलफल र सहकार्यलाई अघि बढाउने विषयमा समेत छलफल भएको बताइएको छ।

स्मरणीय छ, २०७७ फाल्गुन २१ गते तत्कालिन केपी ओली नेतृत्वको सरकार र नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीबीच भएको ३ बुँदे सहमतिमा दुवै पक्ष- नेपाल सरकार तथा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी, देशको राजनैतिक समस्याहरु वार्ता तथा संवादबाट समाधान गर्न, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी आफ्ना सबै राजनैतिक क्रियाकलापहरु शान्तिपूर्णरुपमा संचालन गर्न र नेपाल सरकार नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीमाथि लगाइएको प्रतिबन्ध, कारागारमा रहेका पार्टीका नेता तथा कार्यकर्ताहरुको रिहाई र सम्पूर्ण मुद्दाहरु खारेज गर्न सहमत भएको थियो । यो सहमतिको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीले अक्षरशः पालना गरेपनि सरकारले भने पूर्णरुपमा कार्यान्वयन गरेको छैन।

सप्तकौशिका सहकारीको १४ औँ वार्षिक साधारणसभा

मध्यपुर थिमि । मध्यपुर थिमि नगरपालिकाको शंखधर चोकस्थित कार्यालय स्थापना गरी सदस्यबीच वित्तीय कारोबार गर्दै आएको सप्तकौशिका बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लिमिटेडले १४ औँ वार्षिक साधारणसभा सम्पन्न गरेको छ ।

संस्थाका अध्यक्ष गोविन्दकृष्ण श्रेष्ठको सभापतित्वमा सम्पन्न भएको कार्यक्रमको उद्घाटन मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका नगर उपप्रमुख विजयकृष्ण श्रेष्ठले गरेको थियो । स्थानीयद्वारा सञ्चालनमा रहेको सहकारीमा हालसम्म कुनै समस्या नरहेको र नगरपालिकाले स्थानीय सरकारको अधिकार प्रयोग गर्दै सहकारी ऐन र नियमावलीजारी गरिसकेको र सोही ऐनको आधारमा सहकारीको नियमन गर्ने कार्य नगरपालिकाले थालिसकेको बताए ।

कार्यक्रममा अध्यक्ष गोविन्दकृष्ण श्रेष्ठले आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को वार्षिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्दै शेयर पुँजी २ करोड १६ लाख ३९ हजार २ सय रुपैया र सदस्य संख्या १७ सय ३७ जना पुगेको जानकारी दिए । संस्थाका कोषाध्यक्ष बालकृष्ण शुद्धकारले आर्थिक प्रतिवेदन पेश गर्दै आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ५ लाख ९१ हजार रुपैया संचालन नाफा भएको जानकारी दिए । कार्यक्रममा नगरपालिका सहकारी शाखा प्रमुख अभयन्द्र रञ्जित, भक्तपुर जिल्ला बचत संघका प्रतिनिधि पञ्चकृष्ण श्रेष्ठ र ओस्ला सहकारीका अध्यक्ष रोशन वज्राचार्य लगायतले शुभकामना मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो । थिमि वैक्वेटमा भएको कार्यक्रममा लेखा संयोजक शंकरप्रसाद काफ्लेले लेखा सुपरिवेक्षण समितिको प्रतिवेदन प्रस्तुत गरेको कार्यक्रममा सचिव विन्दुराम श्रेष्ठले सहजीकरण गरेको थियो ।

R. P. ELECTRONICS
Madhyapur Thimi-4, Shankhadhar Chowk
Ph. 01- 5093396, Mo. 9841300905, 9851169858

माओवादी केन्द्र सरकारमा रहँदा भएका सकारात्मक कामहरु

विजय कृष्ण श्रेष्ठ

नेपाललाई काण्डेकाण्डको देशको परिचय वोकाउन खोजेको अवस्थालाई नेकपा(माओवादी केन्द्र)को सरकारले निम्त्यान्त पार्न खोजेको थियो । भ्रस्टाचार विरोधी कदमका रुपमा हाईप्रोफाईलहरु नेता, अरवपती ब्यापारी, वहालवाला सचिव, पुर्व सचिव, कर्मचारीहरु, पुर्वमन्त्रीहरु भट्टाभट कारवाहिमा पर्न थालेको जनताले पहिलोपटक देखिनेगरी सुशासनको अनुभुती गरेको थियो । जुन कुरा तात्कालिन प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल प्रचण्डले प्रधानमन्त्रीकोरुपमा सम्मानित संसदमा उहाँको कार्यकालको अन्तिम सम्बोधनमा स्पष्टरुपमा हामिले पाउन सक्छौ ।

नेकपा(माओवादी केन्द्र) नेतृत्वको सरकारले गरिरहेको भ्रष्टाचार विरोधी कामले त्रसित भएर सरकार ढालेको र सत्तारोहणको १०० दिन कटिसक्दा पनि देश र जनताले राम्रो भन्न सक्ने उदाहरणीय काम हुन नसक्दा जनता निराश भएको अवस्था छ । जुन कुराको निराशा अहिले सडकमा पोखीन शुरु भै सकेको छ । १०० दिनको अवधीमा ८९ अरब सार्वजनिक ऋण थपिएको समाचारले जनतामा अभ्र निराशा थपिएको छ । अधिल्लो सरकारले मितव्ययी सरकारको छाप वसालेको तात्कालिन अर्थमन्त्री वर्षमानपुनले सम्मानित संसदमा त्यसको दाता सहितको प्रस्तुतिबाट पुज्याएको थियो ।

असोज १२ मा अविरल वर्षाले देशको काभ्रे,ललितपुर,सिन्धुली लगायतका धेरै क्षेत्रमा जनधनको क्षति पुर्याएको थियो तर सरकारले वाढी पिडितहरुका लागि उचित राहत उधारको काम समेत गर्न सकेको छैन । आजसम्म पनि जनता पालमा विताउन परेको समाचार आउँदा दुःख लाग्छ । नखुखोलाको वाढिमा घण्टौंसम्म फसेकाहरु उधारहुन नसकेर खोलांले एउटा पुरै परिवार बगाएको जनताले देखेकै छ ।

नेकपा(माओवादी केन्द्र) नेतृत्वको सरकारले देशमा सुशासन,समृद्धि प्राप्त गर्न गरेका केही मुख्य मुख्य असल कामहरुको वुंदागत रुपमा यस अंकमा चर्चा गर्न जादैछु ।

१) नक्कली भुटानी सरणार्थी काण्डः

वालकृष्ण	खाँड,	टोपवहादुर
रायमाभी,भुटानी	सरणार्थी नेता	तेकनाथ रिजाल

लगायतका हाईप्रोफाईलहरुलाई पक्राउ गरि दण्ड सँजाय दिलाउन खोजेको अवस्था छ । जसमा काङ्ग्रेस,एमालेका नेतृत्वमा रहेका ठुला नेताका आफ्नै मान्छेहरुको नाम समेत मुछिएको थियो ।

२) नक्कली शरणार्थी प्रकरणमा अहिलेसम्म के भयो यहाँ चर्चा गरौं जुन सामाजिक सन्जालबाट साभार गरिएको छ ।

- ४ जेठः शरणार्थी नेता टेकनाथ रिजाल र हज कर्मटिका अध्यक्ष शमशेर मिया पक्राउ

- १ जेठः आफ्नो पनि नाम मुछिएको भन्दै पूर्वसांसद आड्टावा शेर्पा प्रहरीसमक्ष आफैँ उपस्थित

- ३१ वैशाखः सम्पर्कविहीन रहेका पूर्वउपप्रधानमन्त्री टोपवहादुर रायमाभी पक्राउ

- ३१ वैशाखः पूर्वगृहमन्त्री बालकृष्ण खाँड सहित अन्यलाई अनुसन्धानका लागि चार दिन म्याद थप गरिएको ।

- २७ वैशाखः पूर्वगृहमन्त्री बालकृष्ण खाण र उनका स्वकीय सचिव नरेन्द्र केसी पक्राउ ।

- २७ वैशाखः पूर्वउपप्रधानमन्त्री टोप वहादुर रायमाभीको नाम जोडिएपछि एमालेद्वारा उनी सचिव पदबाट निलम्बित गरिएको ।

- २० वैशाखः उपराष्ट्रपति कार्यालयका सचिव टेकनारायण पाण्डे पक्राउ

- २० वैशाखः टोपवहादुर रायमाभीका छोरा सन्दीप रायमाभी समेत पक्राउ ।

- २० वैशाखः पूर्वगृहमन्त्री रामबहादुर थापाका छोरा प्रतीक थापाविरुद्ध पक्राउपर्जि जारी गरिएको ।

- १९ वैशाखः तात्कालिक उपप्रधान तथा गृहमन्त्री रामबहादुर थापाका सुरक्षा सल्लाहकार इन्द्रजित राई पक्राउ ।

- १२ चैतः नक्कली शरणार्थी प्रकरणलाई लिएर त्यसको गिरोहका सञ्चालकहरु केशव दुलाल, सानु भण्डारी र टङ्क गुरुङ पक्राउ ।

३) मुख्य नाईके भनिएका बेचन भा पक्राउ परे लगत्तै माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष प्रचण्ड नेतृत्व सरकार ढलेको थियो ।

- गिरिवन्धु टि-स्टेट काण्ड

गिरिवन्धु टिस्टेट काण्ड नेपालमा एक विवादास्पद मुद्दा हो। यो प्रकरणमा तत्कालीन केपी शर्मा ओली नेतृत्वको सरकारले भ्रष्टापरिस्थित

गिरिवन्धु चिया बगान (गिरिवन्धु टि-स्टेट) अन्तर्गत रहेको भन्डै ३४४ विघा जग्गा साटफेर गर्न अनुमति दिएको थियो। सर्वोच्च अदालतले यो निर्णयलाई “अनुचित, अपरिपक्व र उधारो शर्तयुक्त” भन्दै बदर गरेको छ ।

सर्वोच्च अदालतले यो निर्णय कानूनी प्रावधानअनुकूल नभएको भन्दै तत्कालीन मन्त्रिपरिषद्को निर्णयलाई बदर गरेको हो। अदालतले कृषि उद्योगका लागि छुट दिइएको जग्गा अन्य प्रयोजनमा प्रयोग गर्न नहुने व्याख्या गरेको छ ।

- बालमन्दिर जग्गा काण्डः

२८ रोपनी ५ आना जग्गा विशालरूपको चंगुलबाट उम्काउन कारवाही अगाडी वढाएको छ । २०७२ सालमा २१३२ साल सम्मका लागि वार्षिक ९० लाखमा भाडा सम्झौता गरि दिएको थियो । २९ रोपनी जग्गा मध्य ९ रोपनी भारतिय शिक्षा बोर्डबाट संचालित राय स्कूललाई सवलजिमा वृहस्पति स्कूलले प्रदान गरेको थियो । धेरैजसो सम्झौता काङ्ग्रेस सन्त नेता गणेशमान सिंह कि पुत्री,प्रकाश मान सिंहका बहिनी शिता सिंहको कार्यकालमा भएको थियो उक्त सम्झौता खारेज गरिएको छ । जसबाट विशालरूप प्रचण्ड सरकारबाट रुप्ट बनेको थियो।

- वाँसवारी छालाजुत्ता काण्डः

विनोद चौधरीको भाईलाई हिरासतमा लिई कारवाही अगाडी वढाएको हाल सो जग्गा सार्वजनिक कायम भएको छ ।

- बालुवाटार ललिता निवास जग्गा काण्डः

११३ रोपनी भन्दा वढी जग्गा रहेको देशकै मुटुमा रहेको प्रधानमन्त्री निवास बालुवातारको जग्गा लामोसमयदेखी अतिक्रमित अवस्थामा थियो तर दोषिलाई कारवाही गर्न सकेको अवस्था थिएन तर जब प्रचण्ड नेतृत्वको सरकारले विशेष अदालतमा मुद्दा दर्ता गरेर यो काण्डलाई माठी उकास्यो र बालुवाटारको विवादित जग्गा सरकारी घोषणा अदालतबाट गराउन सफल भयो,मिनवहादुर गुरुङ लगायत शक्तिसाली व्यक्तिहरुलाई समेट पक्राउ गर्न सफल भएको थियो । जुन सुशासनको पक्ष थियो । यो प्रकरणमा ६५ जना भन्दा वढी व्यक्तिको नाममा दर्ता भएको जग्गा सरकारी कायम गर्ने निर्णय भएको थियो ।

४) सुनत्स्कर लाई कारवाहीः

विगतमा सुन समातिएपनि केहि दिनपछी पित्तल भएको समाचार हामिले नसुनेको होईन तर गृहमन्त्री नारायण काजी श्रेष्ठ हुँदा पाजिहरुलाई ठेगान लगाई १०० किलो भन्दा माठी सुन पक्राउ गरि कारवाही अगाडी वढाएको छ । त्यस्तै धेरै व्यक्तिहरुलाई कारवाहिको दायरामा ल्याएको थियो । जसले जनतामा सुशासनको प्रत्याभूति दिलाएको थियो ।

५) पुर्जा वितरण :

नेकपा(माओवादी केन्द्र)का नेता शशी श्रेष्ठ भुमी,व्यवस्था गरिवी निवारण मन्त्री हुँदा देशैभरी २५ हजार घर परिवारलाई जग्गा धनी प्रमाण पुर्जा वितरण भएको थियो । मध्यपुर थिमि नगरपालिकामा मात्रै त्यसताका २६०० वटा भन्दा वढी पुर्जा वितरण भएको थियो । यो सुशासनको उदाहरण हो । तर अहिले यो कार्य अगाडी वढेको अवस्था देखिंदैन ।

६) सुराकी खर्च खारेज

गृहमन्त्रालयको सुराकी खर्च खारेज-नारायण काजी श्रेष्ठबाट आफ्नो गृहमन्त्रीत्व कालमा गृहमन्त्री र गृहसचिवको तजविजमा मासिक करोडौँ रुपैयाँको दरले खर्चिन पाउने सुराकी खर्च आफ्नो कार्यकालमा हटाएको थियो जुन भ्रष्टाचार विरोधी सदाचारको पक्षमा निर्णय भएको थियो ।

७) मितरब्याजी पिडितलाई न्यायः

मिटरब्याजी पिडितलाई न्याय तथा पिटरकलाई कारवाहिका लागि ऐन जारी गरि हजारौ पिडितको जग्गा फिर्ता गरिएको ।

८) लोडसेडिङको अन्त तथा

बाँकी पेज ५ मा

इजरायल-हिजबुल्लाह युद्धविराम नजिक

एजेन्सी । इजरायल र लेबनानस्थित अतिवादी संगठन हिजबुल्लाहबीच अमेरिकी मध्यस्थतामा भएको 'युद्धविराम सम्झौता'को मस्यौदामा इजरायली वार क्याबिनेटले मंगलबार मतदान गर्ने भएको छ ।

इजरायली प्रधानमन्त्री बेन्जामिन नेतान्याहुले यस सम्झौतालाई सैद्धान्तिक सहमति दिइसकेको फर्सट पोस्टले जनाएको छ । यो सम्झौता दुई महिनाको युद्धविरामबाट हुन्छ, जसअन्तर्गत इजरायली सेना दक्षिण लेबनानबाट फिर्ता हुनेछन् र हिजबुल्लाहले लितानी नदीको दक्षिणी सीमामा आफ्नो सशस्त्र उपस्थिति हटाउनेछ ।

युद्धविराम सम्झौताको कार्यान्वयनपछि यस क्षेत्रमा लेबनानी सेना र पहिलेबाट तैनाथ संयुक्त राष्ट्रसंघीय पर्यवेक्षक सेनाले संयुक्त रूपमा सुरक्षा दिनेछन् । साथै, लेबनानी नागरिकलाई उनीहरूले युद्धका कारण छोडेका गाउँघरमा फिर्ता जाने अनुमति हुनेछ ।

सम्झौता कार्यान्वयनको निगरानी गर्न एउटा अन्तर्राष्ट्रिय समिति गठन हुनेछ, जसलाई अमेरिकाले नेतृत्व गर्ने बताइएको छ । फ्रान्स पनि यो प्रक्रियामा सहभागी हुनेछ । तर, इजरायल र लेबनानबीच समिति गठनका विषयमा मतभेद देखिएको छ । इजरायलले फ्रान्सलाई विश्वास नगरेको बताएको छ भने लेबनानले बेलायतलाई यस समितिमा सामेल गर्न अस्वीकार गरेको अन्तर्राष्ट्रिय सञ्चारमाध्यमहरूले जनाएका छन् ।

सम्झौतामा हिजबुल्लाहलाई हतियार उत्पादन र खरिदमा कडाइ गर्ने शर्त लगाइएको छ । जसका लागि लेबनान सरकारले निगरानी गर्ने प्रतिबद्धता जनाएको छ । इजरायलले भने आफूले तत्काल खतराको संकेत देखेमा लेबनानमा कारवाही गर्ने अधिकार चाहेको छ भने लेबनानले त्यसले आफ्नो सार्वभौमसत्तामाथि आँच पुऱ्याउने भन्दै अस्वीकार गरेको छ ।

यस सम्झौताबारे नेतान्याहुले लडाइँको अन्त्य नै नभएको तर अस्थायी युद्धविराम भएको प्रतिक्रिया दिएका छन् । कतिपय इजरायली अधिकारी र नागरिकले यो सम्झौतामा असन्तुष्टि व्यक्त गरेका छन् । राष्ट्रिय सुरक्षा मन्त्री इतामार बेन गभिरले यसलाई 'ऐतिहासिक गल्ती' भनेका छन् ।

अधिकांश इजरायली नागरिकले हिजबुल्लाहलाई पूर्णरूपमा समाप्त नगरी सम्झौता गर्नु उचित नहुने प्रतिक्रिया सामाजिक सञ्जालमा व्यक्त गरेका छन् । युद्धविरामले लेबनान र इजरायलको सीमा क्षेत्रमा केही समयका लागि शान्ति ल्याउन सक्नेछ । तर, यो सम्झौताले गाजा क्षेत्रमा इजरायल-हमास संघर्षमा के असर पार्नेछ, अभै स्पष्ट छैन ।

केही कूटनीतिज्ञहरूले अहिले सम्झौता नभएमा यो द्वन्द्व सिरिया र इराकसम्म फैलन सक्ने चेतावनी दिएका छन् । संयुक्त राष्ट्रसंघका सिरियाका विशेष दूत गियर पेडरसनले गाजा र लेबनानमा युद्धविराम आवश्यक रहेको र यसले सिरियालाई द्वन्द्वमा तानिनबाट रोक्न सक्ने बताएका छन् ।

कोप-२९ सम्झौताबाट धनी देश पछि

एजेन्सी - गरिव राष्ट्रहरूले अपमानजनक भन्दै आलोचना गरेको कोप-२९ सम्झौता वास्तवमै अपूर्ण रहेको र यसको कारण धनी देश रहेका अध्यक्ष मुल्तार बाबायेभले बताएका छन् । यस्तो परिणामका लागि उनले धनी मुलुकहरूलाई दोष लगाएका छन् ।

अजरबैजानको कोप-२९ नेतृत्वले संयुक्त राष्ट्र जलवायु वार्ताहरूमा कठिन सङ्घर्षपूर्ण वित्तीय सम्झौता 'अपूर्ण' थियो भन्ने कुरा स्वीकार गरेको हो । आइतबार सहमति भएको विवादास्पद सम्झौताले धनी प्रदूषणकारीहरूले विकासोन्मुख देशहरूलाई उत्सर्जन कम गर्न र बढ्दो खतरनाक जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरूका लागि तयार हुन वार्षिक तीन खर्ब डलरको प्रतिबद्धता गरेका थिए ।

कोप-२९ का अध्यक्ष मुल्तार बाबायेभले बढ्दो आवश्यकताहरू पूरा गर्न सम्झौता अपर्याप्त भएको स्वीकार गरेका हुन् । चीन थप नगद जम्मा गर्न सहमत हुने अवस्था रहे पनि अन्य धनी देश पछि हट्दा परिणाम निराशाजनक भएको उनको भनाइ छ ।

सोमबार बेलायतको गार्जियन अखबारमा लेख्दै उनले वार्ता प्रक्रियामा धेरै ढिलो नभएसम्म धनी ऐतिहासिक उत्सर्जकहरू 'अटल' रहेको बताए । 'यो सम्झौता अपूर्ण हुनसक्छ । यसले सबैलाई खुशी पार्दैन । तर यो सन् २०१५ मा पेरिसमा घोषित एक खर्ब डलरको तुलनामा ठूलो कदम हो', उनले भने, 'यो त्यस्तो सम्झौता हो - जुन लगभग हुन सकेन ।'

तेल र ग्यास निर्यातकर्ता अजरबैजानले कोप-२९ विशेष गरी फ्रान्स र जर्मनीबाट व्यवस्थापनका लागि कडा आलोचना भोग्नुपरेको छ । बाबायेभले भन्डै दुई हप्तासम्म चलेको कटु वार्ताहरूको एक पटक भत्कने अवस्थामा पुगेको सम्झौतालाई आइतबार बिहानको समयमा पारित गराएका थिए ।

सम्झौता स्वीकृत भए लगत्तै भारत, बोलिभिया, नाइजेरिया र मलावीले ४५ सदस्यीय अल्पविकसित देशहरूका तर्फबाट बोलेर यसको निन्दा गरे । सन् २०३५ सम्ममा नयाँ लक्ष्य हासिल गर्न बाक्को खेलकुद स्टेडियममा भेला भएका लगभग २०० राष्ट्रका लागि वित्त सँधै जटिल विषय बन्न गइरहेको थियो । धनी देशहरू समयमै अधिल्लो लक्ष्य पूरा गर्न असफल हुँदा संयुक्त राष्ट्र जलवायु प्रक्रियामा विश्वासलाई बिगारेको छ । कोप-२९ ले विकासोन्मुख राष्ट्रहरूलाई ऊर्जा सङ्क्रमणका लागि भुक्तान गर्न र बढ्दो जलवायु प्रभावहरूका लागि आफूलाई तयार पार्न मद्दत गर्न सन् २०३५ सम्म प्रतिवर्ष १३ खर्ब डलरको व्यापक लक्ष्य राखेको छ ।

यो सम्झौताले धनी राष्ट्रहरूले परिचालन गरेको तीन खर्ब डलरलाई निजी क्षेत्र र विश्व बैंकजस्ता वित्तीय संस्थाहरूबाट प्राप्त कोषसँग मिलाएर यो ठूलो रकममा पुग्ने परिकल्पना गरेको छ । तर बाबायेभले भने, ' औद्योगिक विश्वको योगदान धेरै कम थियो र निजी क्षेत्रको योगदान धेरै सैद्धान्तिक थियो भन्ने विकासोन्मुख राष्ट्रहरूसँग म सहमत छु ।'

युरोपेली सङ्घ र संयुक्त राज्य अमेरिकाजस्ता धनी ऐतिहासिक उत्सर्जकहरूसँग वार्तामा चीनको संलग्नताको तुलना गर्दै उनले वेइजिङ 'अरूले पनि त्यसो गरे भने थप प्रस्ताव गर्न इच्छुक छ तर अरूले गरेन' भने । विश्वको दोस्रो ठूलो अर्थव्यवस्था र हरित गृह ग्यासहरूको शीर्ष उत्सर्जक चीनलाई संयुक्त राष्ट्रको प्रक्रियामा एक विकासशील देश मानिन्छ र त्यसैले भुक्तान गर्न बाध्य छैन ।

यद्यपि यसले पहिले नै आफ्नै सर्तहरूमा जलवायु कोष प्रदान गर्दछ । नयाँ पाठले विकसित राष्ट्रहरूले 'अगुवाई लिनेछ' भन्ने बताउँछ तर अन्य देशहरू पनि सामेल हुन सक्छन् भन्ने सङ्केत दिन्छ ।

बाबायेभले भने, 'यो सम्झौता 'पर्याप्त छैन', तर भोलिको बाजिलमा हुने जलवायु वार्ताहरूमा निर्माण गर्न एक आधार प्रदान गर्नेछ ।'

न्यूजील्याण्ड संसदमा आदिवासी सांसदहरूको विरोधः आदिवासी अधिकारका लागि विश्वव्यापी सन्देश

डा. विधुप्रकाश कायस्थ
१४ नोभेम्बर २०२४ मा न्यूजील्याण्डका माओरी सांसदहरूले संसद भित्र शक्तिशाली र भावनात्मक विरोध प्रदर्शन गरेका थिए। त्यहाँ उनीहरूले वेटाङ्गी सन्धिको व्याख्यामा परिवर्तन ल्याउने विवादास्पद विधयेकको विरोधमा हाका प्रदर्शन गरेका थिए। यो सन्धि माओरी जनजाति र ब्रिटिश क्राउन बीचको ऐतिहासिक सम्झौतास्वरूप रहेको छ। संसदको कार्यवाही अस्थायी रूपमा रोकिएको थियो। हाकाको प्रदर्शनले माओरी अधिकार र न्यूजील्याण्डको पहिचानमा वेटाङ्गी सन्धिको महत्वको कडा सन्देश पठायो।

वेटाङ्गी सन्धिस् आओटियराओको इतिहासको आधार

सन्८४० मा हस्ताक्षर भएको वेटाङ्गी सन्धिआधुनिक न्यूजील्याण्डको स्थापना दस्तावेजको रूपमा मानिन्छ। यसले माओरी जनजाति ९इवी० र ब्रिटिश क्राउन बीचको सम्बन्ध स्थापना गर्यो । सन्धिको उद्देश्य माओरीहरूको भूमी, स्रोत र संस्कृतिका अधिकारलाई सुनिश्चित गर्नुका साथै ब्रिटिश संप्रभुत्वको स्थापना पनि गर्नु थियो।

तरवर्षौँदेखि, यस सन्धिको व्याख्या र लागू गर्ने तरिका विवादको विषय बनेको छ। धेरै माओरीहरूले महसुस गरेका छन् कि उत्तराधिकारी सरकारहरूले सन्धिको वचनलाई गलत रूपमा व्याख्या गरेका वा बेवास्ता गरेकाले कारण दीर्घकालीन गुनासो उत्पन्न भएका छन्।

वेटाङ्गी सन्धिको कानूनी व्याख्यामा परिवर्तन ल्याउन खोजेकोयो विधयेकमाथिमाओरी सांसद र कार्यकर्ताहरू बीच चिन्ता उत्पन्न गर्यो। यस परिवर्तनलाई सन्धिको मूलभूत सिध्दान्तहरूको विरुध्दको कदम र न्यूजील्याण्डको आधुनिक कानूनी परिप्रेक्ष्यमा यसको महत्वलाई कमजोर पार्ने प्रयासको रूपमा हेरिएको छ।

शक्ति प्रदर्शनस् हाका
गत १४ नोभेम्बर २०२४ मान्यूजील्याण्डका माओरी सांसदहरूले संसद भित्र शक्तिशाली र भावनात्मक विरोध प्रदर्शन गरेर वेटाङ्गी सन्धिको व्याख्यामा परिवर्तन ल्याउने विवादास्पद विधयेकको विरोधमा हाका प्रदर्शन गरेका थिए। यो सन्धि माओरी अधिकार र न्यूजील्याण्डको पहिचानको केन्द्रमा रहेको एक आधारभूत सम्झौता हो। वाईस बर्षिया सांसद हन्ना(राहिती माईपी(कोर्कले हाकाकोनेतृत्व गरिन्। हाका हुँदै गर्दा संसदको कार्यवाही अस्थायी रूपमा रोकिदियो। यसले वेटाङ्गी सन्धिको

निरन्तर महत्व र माओरी अधिकार र न्यूजील्याण्डको राष्ट्रिय पहिचानको निर्माणमा यसको केन्द्रीय भूमिकाबारे बलियो सन्देश दिएको छ।

हाकाप्रायः शक्ति, एकता र विरोधको प्रदर्शनका रूपमा प्रयोग एक परम्परागत माओरी युध्द नृत्य हो। यस अवसरमा यो एक राजनीतिक प्रतिरोधको कार्य थियो। सांसद माईपी(कोर्कले संसद कक्षमा उभिएर विधयेकको एक प्रति चिरफार गरेर हाका गाइन्।उनको आवाज पूर्ण तीव्रतासाथ गुञ्जियो। उनका कार्यहरूलेसदनमा उपस्थित व्यक्तिहरूको ध्यान खिच्नका साथै विश्वभरिका प्रत्यक्ष प्रसारण हेरी रहेका दर्शकहरूलाई पनि आर्कषित गर्यो। विरोधमा विपक्षी दलका सांसद र दर्शकदिर्घाका दर्शकहरूले पनि सामेल भए। सबैले हाकामा आफ्नो आवाज समावेश गरे।

विरोधका लागि चयन गरिएको हाका “का माते” थियो, जसलाई माओरी मुखिया ते राउपराहाले १८२० को आसपास रचना गरेका थिए। यो हाका माओरी परम्परामा सबैभन्दा प्रख्यात मध्ये एक हो र न्यूजील्याण्डको रबी टोली,“आल ब्ल्याक्स” द्वारा म्याच अघि प्रायः प्रदर्शन गरिन्छ। तल “का माते” हाकाको मूल माओरी संस्करण र यसको अंग्रेजी अनुवाद दिइएको छस्

का माते (मूल माओरी संस्करण)
का मते! का मते!
का ओरा! का ओरा!
का मते! का मते!
का ओरा! का ओरा!
तेनेइ ते ताडत ता पुहरुहु
नाना इ तिकी माई हकार्कित ते रा
उपाने! उपाने!
उपाने, काउपाने!
विटी ते रा!
नेपाली अनुवाद
यो मृत्युदेखि! यो मृत्युदेखि!
यो जीवन हो! यो जीवन हो!
यो मृत्युदेखि! यो मृत्युदेखि!
यो जीवन हो! यो जीवन हो!
यो केशदार पुरुष हो
जसले सूर्यलाई चम्काउन ल्याएको हो!

एक कदम माथि, अर्को कदम माथि!
एक कदम माथि, अर्कोमाथि
सूर्य चम्कन्छ!
माईपी(कोर्क र उनका सहकर्मीहरूले विरोधको यस क्षणमा हाकाको आवाहन गरेर केवल वेटाङ्गी सन्धिको व्याख्यामा प्रस्तावित परिवर्तनको विरोध जनाएनुका साथै माओरी संस्कृतिको शक्ति र

लचीलोपनको पुनस् पुष्टि पनि गरे।
एक प्रतीक र क्रियाकलापको आह्वानको रूपमाहाकालेक्षणको भावना समेट्यो र माओरी सांसदहरूको सन्देशलाई सन्धिका अधिकारहरूको रक्षा गर्ने प्रतिबद्धताका साथदृढतापूर्वक प्रस्तुत गरे।विरोधको क्रममा विपक्षी दलका सांसदहरूले हाकामा सामेल भए। साथै दर्शकदिर्घाले समर्थनमा आवाज उठायो।
हन्ना(राहिती माईपी(कोर्कको भूमिका एक प्रमुख माओरी २२ बर्षिय सांसदहन्ना(राहिती माईपी(कोर्कविरोध र हाकालाई नेतृत्व गर्ने प्रमुख व्यक्ति थिइन्। माओरी मुद्दामा उनको दृढ वकालतका लागि परिचित माईपी(कोर्कको नेतृत्व यस विरोधमा उनलाई माओरी अधिकारको मुखर रक्षकको रूपमा थप बलियो बनाएको छ। हाकाको दौरान विधयेकको प्रति च्याल्ने कार्य एक शक्तिशाली विरोधको प्रतीक बन्यो।यसले माओरी समुदायको न्याय र पहिचानको लागि निरन्तर संघर्षलाई प्रतिध्वनित गर्यो।का

प्रतिक्रिया र प्रभाव
हाका विरोधले न्यूजील्याण्ड र अन्तर िष्ट्रिय स्तरमा व्यापक ध्यान आर्कषित गर्यो। यसले वेटाङ्गी सन्धि र माओरी अधिकारको बहसलाई पुनस् राष्ट्रिय केन्द्रविन्दुमा ल्यायो। विरोधको नाटकीय प्रकृतिर विधयेकलाई च्याल्ने प्रतीकात्मक क्रियाले धेरै माओरी र गैर(माओरीहरूलाई गहिरो तरिकाले प्रभावित गर्नुका साथै सन्धिको निरन्तर महत्त्व र यसको सिद्धान्तहरूलाई सम्मान गर्ने आवश्यकता बारे बहस सुरु गर्यो।न।

विरोधले न्यूजील्याण्डको राजनीतिक परिप्रेक्ष्यमा माओरीहरूको सामाना गर्दै आएका चुनौतीहरूको उजागर पनि गर्यो।न। सन्धि माओरी अधिकार र संप्रभुत्वको एक महत्वपूर्ण अंश भए तापनि, यसमा भएका विवादहरूको समाधान अझै पुरा हुन सकेको छैन। प्रस्तावित विधयेकको आलोचकहरूले यसलाई माओरी स्वनिर्णयलाई कमजोर बनाउन र माओरी भूमि, संस्कृति र भाषाको संरक्षणलाई धक्का पुर्याउनउने कदमका रूपमा हेरिरहेका छन्।

एकता र एकजुटताको क्षण
गत १४ नोभेम्बरको हाका विरोध केवल एक प्रदर्शन होइनयो माओरी समुदायको एकता र एकजुटताको क्षण थियो। यसले सरकार र जनतालाई माओरी संस्कृति र माओरी अधिकारको लागि लडाइँको निरन्तर शक्ति सम्प्कायो। विरोधले वेटाङ्गी सन्धिको महत्वलाई अझै विशेष बनायोजसले न्यूजील्याण्डको भविष्यलाई आकार दिन्छ।

रातो रङको पिसाब आउनु क्यान्सरको संकेत त होइन ?

डा. समिम अख्तर
पिसाबथैलीको क्यान्सर एक जटिल प्रकारको क्यान्सर हो, जुन मूत्राशयको कोषिकाहरूमा सुरु हुन्छ । मूत्राशय भनेको तल्लो पेटमा रहेको खोक्रो मांसपेशी अंग हो जसले पिसाब भण्डार गर्छ । पिसाबथैलीको क्यान्सर मूत्राशयको भित्री भागमा युरोथेलियल नामक कोषिकाहरूमा सुरु हुन्छ । युरोथेलियल कोषिकाहरू मिगौला र त्यसलाई म जोडने नली (युरेटरहरू)मा पनि पाइन्छ । युरोथेलियल क्यान्सर मिगौला र मूत्रनलीमा पनि हुनसक्छ । तुलनात्मक रुपमा मूत्राशयमा यो क्यान्सर साभ्ना रुपमा देखिन्छ । अधिकांश पिसाबथैलीको क्यान्सर प्रारम्भिक चरणमा पहिचान हुन्छ । सुरुमै पत्ता लागे उपचार पनि सम्भव हुन्छ । प्रारम्भिक चरणमा पिसाबथैलीको क्यान्सर सफल उपचार भए पनि रोग पुनः फर्किन सक्छ । जसकारण पिसाबथैलीको क्यान्सर भएकालाई उपचारपछि वर्षौंसम्म फलोअपमा बोलाइन्छ ।

के कस्ता लक्षण देखिन्छ ?
पिसाबमा रगत देखापर्ने, चम्किलो रातो वा गाढा रङको देखिन सक्छ । क्यान्सर भए पनि कहिलेकाहीँ पिसाब सामान्य देखिन पनि सक्छ । बारम्बार पिसाब लाग्नु, पिसाब फेर्दा दुख्ने, पोल्ने, ढाड दुख्ने, खाना नरुच्ने र तौल कम हुने जस्ता लक्षण देखिन सक्छ ।

के कारण हुन्छ पिसाबथैली क्यान्सर ?
कुनै कारणवश कोषिकाहरूको डीएनएम परिवर्तनले (म्यूटेसन) पिसाबथैलीको क्यान्सर सुरु हुन्छ । असामान्य कोषिकाहरूले ट्युमर बनाउँछन् जसले शरीरको सामान्य तन्तुलाई आक्रमण गरी नष्ट गर्छ । बिस्तारै असामान्य कोषिकाहरू फुटेर शरीरमा फैलिन (मेटास्टेसाइज) थाल्छन् ।

पिसाबथैली क्यान्सरको प्रकार
युरोथेलियल कार्सिनोमा
युरोथेलियल कार्सिनोमा मूत्राशयको भित्री भागको कोषिकामा हुन्छ । पिसाबथैली भरिएको बेला युरोथेलियल कोषिकाहरू विस्तार हुन्छन् र पिसाबथैली खाली हुँदा संकुचित हुन्छ । यी एउटै कोषिकाहरू मूत्रनली र मूत्रमार्गको भित्री भागमा हुन्छन् । ती ठाउँहरूमा पनि क्यान्सर हुनसक्छ ।

स्कुवामस सेल कार्सिनोमा
स्कुवामस सेल कार्सिनोमा मूत्राशय संक्रमण वा पिसाबथैलीमा पाइप क्याथेटरको लामो समयसम्म प्रयोगले हुनसक्छ । स्कुवामस सेल मूत्राशय क्यान्सर दुर्लभ छ ।

एडेनोकार्सिनोमा
एडेनोकार्सिनोमा कोषिकाहरूमा म्युकस स्रावित ग्रन्थीहरूमा सुरु हुन्छ, जसले मूत्राशयमा बनाउँछन् । मूत्राशयको एडेनोकार्सिनोमा धेरै दुर्लभ छ । केही मूत्राशय क्यान्सरहरूमा एकभन्दा बढी प्रकारका कोषिका समावेश हुन्छन् ।

जोखिम कारक
धूम्रपान : चुरोट पिउनाले पिसाबमा हानिकारक रसायन जम्मा भएर पिसाबथैलीको क्यान्सरको जोखिम बढाउन सक्छ । शरीरले धुवाँमा रहेका रसायनलाई प्रशोधन गर्छ । तीमध्ये केहीलाई पिसाबमा निकाल्छ । यी हानिकारक रसायनहरूले पिसाबथैलीको अस्तरलाई क्षति पारी क्यान्सरको जोखिम बढाउन सक्छ ।

बढ्दो उमेर : उमेर बढ्दै जाँदा पिसाब थैलीको क्यान्सरको जोखिम बढ्छ । यद्यपि यो कुनै पनि उमेरमा हुनसक्छ । धेरैजसो पिसाबथैलीको क्यान्सर भएको पत्ता लागेका व्यक्तिहरू ५५ वर्ष भन्दा माथिका हुन्छन् ।

पुरुषमा बढी जोखिम : महिलाको तुलनामा पुरुषलाई पिसाबथैलीको क्यान्सर हुने सम्भावना बढी हुन्छ ।

रसायन : मिगौलाले रक्तप्रवाहबाट हानिकारक तत्व र रसायनहरू फिल्टर गरी पिसाबथैलीमा सार्ने गर्छ । जसकारण केही रसायनहरू वरपर हुनुले पिसाबथैलीको क्यान्सरको जोखिम बढ्छ । मूत्राशयको क्यान्सरको जोखिमसँग जोडिएका रसायनहरूमा आर्सेनिक र रडहरु, रबर, छाला, कपडा र पेन्टहरूमा प्रयोग हुने रसायन छन् ।

क्यान्सर पूर्वको उपचार : एन्टी-क्यान्सर औषधि साइक्लोफोस्फामाइडको उपचारले मूत्राशयको क्यान्सरको जोखिम बढाउँछ । अघिल्लो क्यान्सरका लागि विकिरण उपचार प्राप्त गर्ने व्यक्तिलाई पिसाबथैलीको क्यान्सर हुने उच्च जोखिम हुन्छ ।

पिसाबथैलीमा पटक-पटक संक्रमण : पुरानो वा बारम्बार मूत्र संक्रमण वा सुनिन्ने, जस्तै पिसाब नलीमा पाइपको (क्याथेटर)को लामो समयसम्म प्रयोगले क्यान्सरको जोखिम बढाउन सक्छ ।

विश्वका केही क्षेत्रमा स्कुवामस सेल कार्सिनोमा स्किस्टोसोमियासिस भनिने परजीवी संक्रमणको कारण हुने पुरानो मूत्राशयको सुजनसँग जोडिएको छ ।

व्यक्तिगत वा पारिवारिक इतिहास : यदि मूत्राशयको क्यान्सर छ भने पुनः हुने सम्भावना बढी छ । यदि रगतका नातेदारहरू, आमाबाबु, भाइबहिनी वा बच्चाको मूत्राशयको क्यान्सरको इतिहास छ भने जोखिम हुनसक्छ । यद्यपि यो परिवारमा मूत्राशयको क्यान्सर हुने सम्भावना दुर्लभ छ ।

लिनच सिन्ड्रोमको पारिवारिक इतिहास, जसलाई वंशानुगत ननपोलिपोसिस कोलोरेक्टल क्यान्सर पनि भनिन्छ । यस्तोमा भने मूत्र प्रणाली, आन्दा, पाठेघर, अण्डाशय र अन्य अंगहरूमा क्यान्सरको जोखिम बढाउन सक्छ ।

रोकथाम
पिसाबथैलीको क्यान्सर रोक्न कुनै ग्यारेन्टी तरिका छैन । केही प्रयासले केही रोकथाम भने हुनसक्छ ।
- धूम्रपान गर्नुहुन्न भने सुरु नगरेकै राम्रो हुन्छ । धूम्रपान गर्ने बानी भए त्याग्नुपर्छ ।
- कुनै पनि औषधि चलाउँदा सावधान रहने, रसायनहरूसँग काम गर्ने पेशा भए सुरक्षाका साधन अपनाउने ।

- विभिन्न रंगीन फलफूल र तरकारीहरूले भरिपूर्ण खानेकुरा नखाने, फलफूल र तरकारीमा पाइने एन्टिअक्सिडेन्टले क्यान्सरको जोखिम कम गर्न मद्दत गर्छ ।

- पिसाबथैलीमा पटक-पटक संक्रमण भए उपचारमा ढिलाइ नगर्ने । - अनलाइन

माओवादी....

विधुत निर्यात मार्फत समृद्धिको यात्रा :

विगतमा प्रचण्ड नेतृत्वको सरकार हुन्दा दशकौं लामो कृत्रिम लोडसेडिङको अन्त गरेको थियो आर्थिक वर्ष २०८०-८१ सम्ममा अरबौको विधुत विदेश निर्यात शुरु गरिसकेको छ । स्मरण रहोस् पहिलोपटक अनेक विरोधका वावजुद प्रचण्ड प्रधानमन्त्री हुन्दा कुलमान घिसिङलाई विधुत प्राधिकरणको प्रमुखमा नियुक्त गरिएको थियो । नेकपा(माओवादी केन्द्र)को सरकार हुन्दा कुलमानले दुक्कसँग काम गर्न सकेको र सरकार परिवर्तनसङ्गै स्पष्टीकरण दिदै हिड्नुपर्ने कुलमानको दिनचरिया जस्तै बनेको छ । हालैको डेडिकेटेड ट्रंक लाईन विवाद पनि जनताले नजिकवाट नियालिरहेको छ ।

९) नेवा: र तामाङ भाषा सरकारी भाषाको रुपमा प्रचलनमा ल्याउने निर्णय:

आर्थिक वर्ष ८०/८१ मा बागमती प्रदेशवाट नेवा: भाषा र तामाङ भाषालाई सरकारी

कामकाजी भाषाकोरुपमा मान्यता दिएको छ जसका कारण सो भाषाका जनताहरुले आफ्नै मातृ भाषा बात सरकारी कामकाज गर्न पाउने भएका छन् । भासिक आन्दोलनमा यो महत्वपूर्ण उपलब्धि हो । पहिचान पक्षधर पार्टी (नेकपा माओवादी केन्द्र)को नेतृत्व कस्तो हुने भन्ने यो कामले पुस्त्याएको छ । १०) राष्ट्र भाषाको मान्यता: गणतन्त्रको स्थापना पछाडी जब नेकपा(माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालत्रप्रचण्डभ्को प्रधानमन्त्रीत्वकालमा मात्र भाषिक आन्दोलनलाई सम्मानस्वरुप सबै भाषालाई राष्ट्र भाषाको सम्मान दिई जनताको भावनाको कदर गरेको थियो ।

११) नेपाल सम्वत घोषणा

तथा कार्यान्वयन :

नेपाल सम्वतलाई राष्ट्रिय सम्वत कायम २०६५ सालमा गरिएको थियो साथै त्यसको १५ वर्षपछी २०८० सालमा कामकाजी सम्वतकोरुपमा प्रचण्ड नेतृत्वमानै भएको थियो । जसले जनताप्रति उत्तरदायी सरकार तथा जन नेतृत्व कायम गरिएको पुष्ट्याएको थियो ।

१२) सरकारी कम्पनिहरु नाफामा:

कहिलेपनी नाफामा नगएको अनवरत घाटाको रेकर्ड बनाएको नेपाल वायुशेवा निगम,विधुत प्राधिकरण,नेपाल आयल निगम लगायतका संस्थाहरुलाई नाफामा लग्न सफल भएको छ । कुशल व्यवस्थापन भए असम्भव केही नहुने प्रमाणीत भएको छ ।

१३) मितव्ययी सरकार : ईतिहासकै मितव्ययी सरकारको छवि बनाउन सफल भएको नेपाल सरकारको रुपमा (माओवादी केन्द्र)का अध्यक्ष प्रचण्ड नेतृत्वको सरकार रहेको थियो यो समयमा देशको ऋण नगण्य मात्रामा मात्र वृद्धि भएको थियो ।

नेकपा(माओवादीकेन्द्र)नेतृत्वको सरकारलाई मितव्ययी,जनमुखी भन्न सकिने केही आधारहरू छन्:

क) भ्रष्टाचारविरुद्ध अभियान: सरकारको नेतृत्वले भ्रष्टाचारविरुद्ध अभियान चलाएको थियो, जसले सरकारी खर्चमा पारदर्शिता र मितव्ययितालाई प्रोत्साहन गर्‍यो ।

ख) सार्वजनिक खर्चमा

कटौती: सरकारले विभिन्न अनावश्यक खर्चहरूमा कटौती गर्दै सार्वजनिक खर्चलाई नियन्त्रणमा राख्ने प्रयास गरेको थियो ।

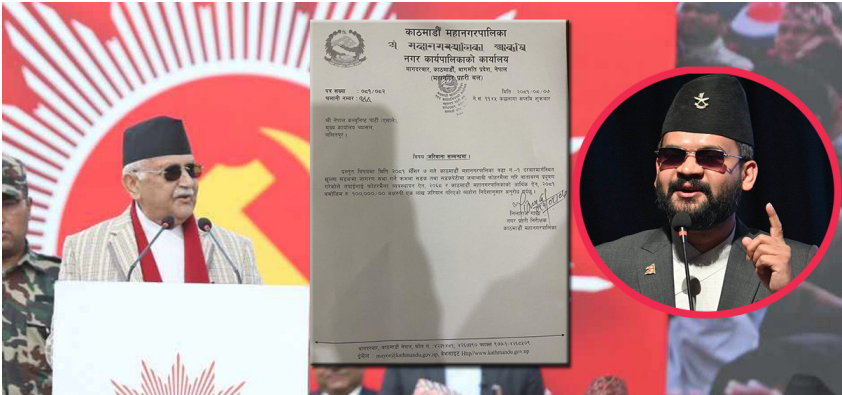
आर्थिक सुधारका कार्यक्रमहरू: सरकारको नेतृत्वले आर्थिक सुधारका विभिन्न कार्यक्रमहरू ल्याएको थियो, जसले सरकारी खर्चलाई व्यवस्थित र मितव्ययी बनाउन मद्दत पुर्‍यायो ।

यी आधारहरूका कारण, निवर्तमान नेकपा (माओवादीकेन्द्र)नेतृत्वकोसरकारलाई मितव्ययी,जनमुखी,प्रभावकारी भन्न सकिन्छ । त्यसैले देश र जनताका लागि (माओवादी केन्द्र)को नेतृत्व सबल, सक्षम, फाईदाजनक देखिएको छ । देशलाई अगाडी वढाउन माओवादी केन्द्र आवश्यक छ । अतः सबै जनताले सोचौं, नेकपा(माओवादी केन्द्र)लाई अत्याधिक बहुमत दिएर जिताऔं ।

(श्रिष्टः- नेकपा (माओवादी केन्द्र) मध्यपुर थिमि नगरका अध्यक्ष तथा मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका नगर उपप्रमुख हुन्)

महानगर-एमाले द्वन्द्व : प्रधानमन्त्रीबाटै कानुनको अपहेलना !

काठमाडौं । सत्ता गठबन्धनमा रहेको र सरकारकै नेतृत्व गरेको नेकपा एमालेले जागरण सभाको नाम दिएर प्राय सत्ता बाहिर रहने गरेका र सत्तापक्षले विपक्षको आवाज नसुनेको अवस्थामा आम जनतालाई सडकमा उतारेर सत्तापक्षलाई दबाव दिनकै लागि विपक्षी राजनीतिक दलले उपयोग गर्ने सडकलाई सत्तामा रहेकै र अझ सत्ताको नेतृत्व गरेको राजनीतिक दलले प्रयोग गर्नुलाई राजनीतिक विश्लेषकहरु र आम नागरिकले पनि अनौठो मानेको अवस्थामा नेकपा एमालेले काठमाडौंको दरबारमार्गका सडकमा फोहोर गरेवापत काठमाडौं महानगरपालिकाले एकलाखको जरिवाना तिर्न पार्टी कार्यालयलाई सम्बोधन गर्दै पत्र काटेकोमा नेकपा एमालेले सो जरिवाना तिर्न अस्वीकार गरेको छ । सो पार्टीका अध्यक्ष केपी शर्मा ओली यतिवेला देशको प्रधानमन्त्री छन् । प्रायः पार्टीले गरेको सरकार विरोधी सभामा प्रधानमन्त्री उपस्थित भएर भाषण गर्दैनन् । तर, प्रधानमन्त्री ओलीले एमालेको जागरण सभामा गएर भाषण गरे । उनले आफू विरुद्ध लागेका पार्टी, समूह र व्यक्तिसम्मलाई गाली गर्न भ्याए । काठमाडौं महानगरभित्र फोहोर गर्नेलाई कारवाही गर्ने कानुनी अधिकार महानगरलाई छ । यही कानुन प्रयोग गरेर महानगरले यस अधि राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीलाई जरिवाना तिर्‍एको थियो । अहिले नेकपा एमालेले जागरण सभाका नाममा दरबारमार्गका सडक र आसपासको क्षेत्रमा फोहोर गर्यो भनेर एक लाख जरिवाना तोकेर महानगरले पत्र पठाएको हो । राप्रपालाई त्यही विषयमा जरिवाना गरेपछि एमालेलाई नगर्दा महानगरको कानुन उल्लंघन हुन्छ । मेयर बालेन शाहले ठूला र सानाबीच कानुनी भेदभाव गरेको ठहरिन्छ । यसैले महानगरले

पठाएको जरिवाना पत्रलाई सबैले उचित भनेका छन् । कानुनका जानकारहरु भन्छन्, 'एमालेको जागरण सभासँग प्रधानमन्त्री ओलीसमेत जोडिएकाले काठमाडौं महानगरपालिकाले जरिवाना तिर्न भनेर पठाएको पत्र अस्वीकार गर्दा प्रधानमन्त्रीको दलले कानुन नमानेको र भिन्न खोजेको ठहरिन्छ । प्रधानमन्त्रीले कानुन मिचेको ठहरिन्छ ।' जरिवाना पत्र नबुझ्दा एमालेसहित प्रधानमन्त्री ओलीको जनस्तरमै निकै विरोध भइरहेको छ । जनस्तरको विरोध र कानुनको विषयलाई मान्यता नदिएर प्रधानमन्त्री ओली भने बालेनको पत्र नबुझ्न पार्टी कार्यालय रुंगेर बसेका नेताहरूलाई निर्देशन दिइरहेका छन् । यो विषयमा ओली नबोलेका भए आइतवार नै एमालेका नेताहरूले महानगरको पत्र बुझेर जरिवाना तिरिसक्थे र विरोध पनि आउने थिएन । तर, ओलीलाई महानगरको भन्दा पनि बालेनको पत्र भन्ने चिन्ता लागेको छ । एउटा महानगरको मेयरले देशको कार्यकारी प्रमुखलाई जरिवाना तिर्‍ाउने भन्ने इगो जागेको छ । तर, ओलीको यो इगोले कानुन मिचेको छ । एमालेले जरिवाना पत्र भौतिक रूपमा बुझ्न अस्वीकार गरेपछि महानगरले फेरी हुलाक र इमेलमार्फत पठाएको छ । एमालेको जस्तै फोहोर गरेको आरोपमा महानगरपालिकाले राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टीलाई जरिवाना तिर्‍एको थियो । गत चैत २७ गते राप्रपाले प्रदर्शन गर्ने क्रममा महानगरको विभिन्न क्षेत्र फोहोर गरेको र ट्राफिक आइल्यान्डमा क्षति पुर्याएको भन्दै महानगरले जरिवाना तिर्‍एको थियो । काठमाडौं महानगरपालिकाले राप्रपालाई फोहरमैला ऐन २०६८ को दफा ३९ अनुसार

५ हजार जरिवाना र स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को दफा ९७ अनुसार आन्दोलनका क्रममा ट्राफिक आइल्याण्ड मर्मतका लागि २ सय २२ रुपैयाँ ८१ पैसा लागेकाले सोही अनुरूप जरिवाना गरेको थियो । गत शुक्रवार दरबारमार्गको सभाका क्रममा फोहोर गरेको भन्दै एमालेलाई पनि जरिवाना लगाएको हो । एमालेलाई फोहोर गरेवापत १ लाख रुपैयाँ जरिवाना गर्ने निर्णय महानगरको छ । महानगरले एमालेलाई पनि मंसिर ७ गते काठमाडौं महानगरपालिका-१ दरबारमार्गस्थित खुला सडकमा जागरण सभा गर्ने क्रममा सडक तथा सडक पेटीमा जथाभावी फोहरमैला गरी वातावरण प्रदूषण गरेकोले फोहरमैला व्यवस्थापन ऐन, २०६८ र काठमाडौं महानगरपालिकाको आर्थिक ऐन २०८१ बमोजिम एक लाख रुपैयाँ जरिवाना गरेको जनाएको छ । खासमा दरबारमार्गमा नै सभा राख्न पनि प्रधानमन्त्री ओलीले नै दबाव दिएका थिए । यो विषयलाई लिएर अहिले एमालेको ओली मन नपराउने पक्षले पनि विरोध गरिरहेको छ । उनीहरू खुलेर बाहिर आउन भने सकेका छैनन् । प्रधानमन्त्री ओलीले दरबारमार्ग क्षेत्रमा महानगरले मोटरसाइकल पार्किङ गर्न नदिएको र त्यो खुलाउन पनि दबाव सिर्जना हुने भन्दै सोही क्षेत्रमा एमालेको जागरण सभा राख्न निर्देशन दिएका थिए । दरबारमार्ग क्षेत्रका व्यवसायीले महानगरका मेयर बालेन शाहले सो क्षेत्रको सडकपेटीमा मोटरसाइकल पार्किङ गर्न नदिएर दुःख दिएको भन्दै एमाले र प्रधानमन्त्रीसँग गुनासो गरेका थिए । त्यसैको दबावस्वरूप ओलीले सो क्षेत्रमा सभा राख्न लगाएको एमालेकै नेताहरु बताउँछन् । महानगरले भने जसरी पनि जरिवाना तिर्‍ाएरै छाड्ने अडान लिएको छ । कतिपयले भने महानगरलाई जरिवाना नतिर्ने हो भने अदालत जान पनि एमालेलाई सुझाव दिएका छन् । महानगरले गैरकानुनी रूपमा जरिवाना लगाएको भन्ने लागेमा प्रधानमन्त्रीले यसका विरुद्ध एमालेलाई अदालत पठाएर रिट हाल्नुपर्ने नत्र जरिवाना तिर्नुपर्ने सुझाव दिएका छन् । जरिवाना नतिर्ने भन्दै पत्र समेत नबुझ्दा एमाले र प्रधानमन्त्री आलोचित मात्र भएका छैनन् , प्रधानमन्त्रीमाथि कानुनी प्रश्नसमेत उठेको छ ।

बाबुराजा जोशीले सभापतित्वमा सम्पन्न समारोहमा प्राचार्य राम हाडाले विद्यालयको वार्षिक शैक्षिक, भौतिक र आर्थिक प्रगति प्रतिवेदन सार्वजनिक गर्नुभएको थियो । पद्म मावि २०७३ मा नमुना विद्यालय घोषणा भएको हो । पद्मको कथा उज्यालोको शताब्दी पार गरिरहँदा विद्यालयले नमुना अब्बल र असल अभ्यासहरुमा देशमै अग्रस्थान ओगटेको छ । विद्यालय ३१ रोपनी १४ आना बढी जग्गा क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । बागमती प्रदेशबाट भौतिक संरचनाको लागि डिपिआर भएर भवन निर्माणको लागि १६ करोड विनियोजन भएपनि हाल बजेट कार्यन्वयन प्रकृया रोकिएकोले प्रदेश सरकारको तर्फबाट सो बजेट निकासको प्रकृया अधि बढाइदिन प्राचार्य हाडाले मन्त्री खड्कीसँग आग्रह गरेका छन् । समारोहमा विद्यालयको आधार भूत तहदेखि स्नातक तहसम्मका उत्कृष्ट विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कृत गरिएको थियो भने २० वर्षसम्म विद्यालयमा अनवरत सेवा गरेका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई दीर्घसेवा सम्मान प्रदान गरिएको थियो । समारोहमा बागमती बागमती प्रदेशका प्रदेश सभा सदस्यहरू विभिन्न पेशागत संघ संगठनका प्रमुखहरू , विद्यालयका पूर्व प्रधानाध्यकहरू , छात्रवृत्ति दाताहरू , प्रमुख जिल्ला अधिकारी, प्रहरी प्रमुख, पत्रकार , समाजसेवी , राजनितिज्ञ , नागरिक समाज तथा अभिभावकहरूको उपस्थिति रहेको थियो ।

रोनाल्डोको २ गोलसँगै नासरको जित

एजेन्सी - क्रिस्टियानो रोनाल्डोले २ गोल गरेको एएफसी च्याम्पियन्स लिग इलाइटको खेलमा साउदी क्लब अल नासरले कतारी क्लब अल घराफालाई ३-१ ले पराजित गरेको छ। अल घराफाको मैदानमा सोमवार भएको खेलमा अल नासरको लागि अर्को एन्जेलो गाब्रियलले गरे । घराफाका जोसेलुले गरेको गोल गरे । दोस्रो हाफको पहिलो मिनेटमा रोनाल्डोले गोल गर्दै टोलीलाई अघि बढाए ५८औं मिनेटमा गाब्रियलले गोल गरे । ६४औं मिनेटमा रोनाल्डोले अर्को गोल थपे । घराफाका जोसेलुले ७५ औं मिनेटमा गोल फर्काए। घराफाले १० खेलाडीमा सिमित हुँदै खेलको अन्त्य गर्यो । सेडोयु सानोले ८४औं मिनेटमा रातो कार्डको सामना गर्दै मैदान छाडेका हुन् । समूह 'बी' मा अल नासरको ५ खेल मा १३ अंकका साथ दोस्रो स्थानमा छ । अल घराफा ४ अंकसहित आठौं स्थानमा छ । १२ टोली रहेको समूहमा अल अली साउदी १५ अंकसहित शीर्ष स्थानमा छ।

अक्सनमा आरसिबीको लगानी न्यून

एजेन्सी - इन्डियन प्रिमियर लिग(आईपिएल) का लागि भएको मेगा अक्सनमा रोयल च्यालेन्जर्स बेंगलुरु (आरसिबी) सबैभन्दा धेरै रकम बचाउँने टोली बनेको छ। अर्को वर्ष २०२५ मा हुने १८औं संस्करणको आइपिएलका लागि आइतवार र सोमवार साउदी अरबमा भएको मेगा अक्सनमा आर सिबीले खर्च गर्न तोकिएको सिमा भन्दा ७५ लाख भारतीय रुपैयाँ कम खर्चेको छ । अधिकतम २५ खेलाडी अनुबन्ध गर्न पाउँनेमा आरसिबीले २२ खेलाडी मात्र टोली भित्रायो । आईपिएल अक्सनमा सबै टोलीले १ सय २० करोड भारतीय रुपैयाँ खर्च गर्न पाउने नियम थियो । आरसिबीले अक्सन अधि खेलाडी रिटेनमा ३७ करोड खर्च गरिसकेको थियो । विराट कोहलीलाई २१, रजत पाटीदारलाई ११ तथा यश दयाललाई बेंगलुरुले ५ करोड भारतीय रुपैयाँमा रिटेन गरेको थियो । अक्सनमा अस्ट्रेलियन तीव्रगतिका बलर जोस हेजलवुडलाई आरसिबीले सर्वाधिक रकममा अनुबन्ध गरेको थियो । हेजलवुडमाथि टोलीले १२ करोड ५० लाख खर्चिएको थियो । आरसिबीले ८ विदेशी खेलाडीको कोटा भने पूरा गरेको छ । विदेशी खेलाडीमा हेजलवुड, फिल साल्ट, लियम लिभिगंस्टोन, टिम डेविड, रोमारियो शेफर्ड, नुवान तुपारा, जोकब बेथवेल र लुगि एनोडि रहेका छन् । चेन्नई सुपर किंग्स र कोलकाता नाइटराइडर्स अक्सनमा सबै भन्दा बढी खर्च गर्ने टोली रहे। दुवै टोलीले समान १ सय १९ करोड ९५ लाख भारतीय रुपैयाँ खर्च गरेका छन् । आईपिएल इतिहासमा नै सर्वाधिक महँगो बनेका ऋषभ पन्त २७ करोडमा लखनउमा अनुबन्ध भएका थिए । ऋषभमाथि २७ करोडको खर्चिएको लखनउले कुल १ सय १९ करोड ९० लाख खर्चिएको छ । आईपिएल इतिकासकै दोस्रा सर्वाधिक महँगो खेलाडीमा र श्रेयस अय्यर रहे । २६ करोड ७५ लाखमा श्रेयसलाई अनुबन्ध गरेको पञ्जाब किंग्सले कुल १ सय १९ करोड ६५ करोड खर्च गर्यो । गएको सिजनको उपविजेता सनराइजर्स हैदराबादले दुई दिन चलेको मेगा अक्सनमा १ सय १९ करोड ८० करोड लाख खर्चिएको थियो । आईपिएलको पहिलो संस्करणको च्याम्पियन राजस्थान रोयल्सले मेगा अक्सनमा १ सय १९ करोड ६५ लाख खर्चिएको छ । साउदी अरबमा दुई दिन भएको अक्सनमा आईपिएलमा सहभागी १० टोलीले कुल १ हजार २ सय करोड भारतीय रुपैयाँ खर्च गर्न पाउने थिए । टोलीले अक्सन अधि भएको खेलाडी रिटेनमा ५ सय ४३.२५ करोड खर्च गरिसकेका थिए । रिटेन र मेगा अक्सनमा गरेर १० टोलीले जम्मा १ हजार १ सय ९७ करोड ६५ लाख भारतीय रुपैयाँ खर्च गरेका छन् । आइपिएलको १८ औं संस्करण मार्च १४ बाट सुरु हुनेछ ।

एनपीएलका खेलहरू युट्युब मार्फत हेर्न सकिने

काठमाडौं । नेपाल प्रिमियर लिग (एनपीएल) को पहिलो संस्करणका खेलहरूको युट्युब प्रसारण अधिकार एक्सन स्पोर्ट्सले हासिल गरेको छ । डिजिटल माध्यमबाट खेलहरूको प्रत्यक्ष प्रसारण गर्न एनपीएलको व्यवसायिक अधिकार व्यवस्थापन गरिरहेको ब्रान्ड लजिक र डिश मिडिया नेटवर्कबीच सम्झौता भएको हो । दर्शकहरूले एनपीएलका खेलहरू एक्सन स्पोर्ट्सको आधिकारिक युट्युब च्यानल मार्फत प्रत्यक्ष रूपमा हेर्न सक्नेछन् । प्रतियोगिताका खेलहरू टेलिभिजनमा भने स्टार स्पोर्ट्स नेटवर्कबाट प्रसारण हुनेछ ।

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३, मुद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, **web news portal : www.thimitimes.com.np/**